

Олена Левченко, Ігор Ліхнякевич

Прототипи довгого у слов'янських фразеологічних системах

Категорії простору та часу можна розглядати з кількох поглядів, як-от: специфіка вербалізації власне концептів ПРОСТІР і ЧАС та особливості вербалізації у термінах концептів ПРОСТІР та ЧАС. Проблема часу і простору в україністиці присвячені нечисленні праці, серед яких дослідження О. Моторного Уявлення лужицьких сербів про час і простір як про дві важливі категорії людської свідомості на матеріалі фразеології (2012), семантико-когнітивний аналіз концепту простір О. Тараненко і С. Фоміної Семантико-когнітивний підхід у лінгвоаналізі (на прикладі концептів-універсалій мудрість та простір) (2014); дисертації Н. Іовхімчук Номінації простору в українській народній пісні (2010).

Мета цієї праці – дослідити національно-культурну специфіку прототипу *довгий* на матеріалі українських, білоруських, болгарських та польських порівнянь. Матеріалом дослідження послуговували дані Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польського словника порівнянь (Левченко 2011), який було укладено на основі низки корпусів та словників, текстів, належних різним стилям, текстам, належним так званому усно-письмовому мовленню (інтернет-спілкування).

Важко стверджувати, що можна знайти «найкращий» зразок таких категорій, як довгий, гарний, білий, здоровий та под., як це здійснено для категорій птах, фрукти в межах різних лінгвокультур. Порівняння свідчать про існування репертуару прототипних референтів для певної ознаки в межах мовної картини світу. Для ознакових категорій прототип – це ментальний зразок, не кращий чи найкращий, а типовий із низки типових, тобто ментальна репрезентація певного об'єкта, регулярно використовувана лінгвоспільнотою для категоризації. Загалом належить відзначити, що атрибут довгий містить переважно негативну оцінку, на відміну від, наприклад, просторового атрибуту високий.

Вербалізація відрізків часу відбувається в термінах уявлень про тривалі часові періоди (наприклад, життя – тривалий часовий відрізок). Така інтерпретація часу можлива в тому випадку, коли йдеться про суб'єктивне

сприйняття часу під час негативних процесів: день – рік, життя, вік; година – вік, рік; секунда – вічність; хвилина – вічність; зима – вічність; день – вічність та ін.; ніч – зима; щось – голодне літо, петрівський день.

Уявлення про простір вербалізовано в уявленнях про час: укр. *вулиця – довга, як їхнє мученицьке життя* (П. Загребельний); гай – *довгий, довгий, як саме життя* (I)¹; нить дороги – *довга, як життя* (А. Кичинський). Під час вербалізації уявлень про зріст, частини тіла людини використано прототипи тривалих часових відрізків або уявлення про час тривання чогось: укр. діал. *довгий як дев'ять постів* (Д: 94); *бойкиня така довга, як сім неділь посту* (I) – пол. *długi jak post* (SP: 43); *długi jak post wielkanocny* (NKP, т. 1: 440). Аналогічно вербалізовано уявлення про довжину артефактів. Вербалізація відбувається в термінах часових відрізків: укр. *стіл – довгий, як зимова ніч* (М. та С. Дяченко); *лист – довгий, як зимова ніч* (I) – або в термінах, що називають певний процес: пол. інд.-авт. *wierszyk – dlugi jak plotkarskie pogawędki krakowskich matron na linii A-SB* (NKJP); укр. трансф. *лист – довгий як пісня про Довбуша* (I).

Спостерігаємо також метонімічний перенос: тривання процесу, дії - часовий проміжок: укр. інд.-авт. *поцілунок – довгий, як життя* (I); пол. *romans – dlugi jak życie* (NKJP); укр. *дощ – довгий, як день* (I); *розмова – довга, як літній день* (I); укр. *цілунок – довгий, як ніч* (В. Савенок); *робота – чорна і довга, як ніч* (I). Перенос **тривання процесу – процес** відбувається під час вербалізації уявлень і про час, і про простір. Вербалізація часових уявлень: укр. *довга, як собача пісня* (П: 95); *секунди – довгі, як собача пісня* (I); *дощ – довгий, як лірницька пісня* (I); пор. біл. *цягну́цца як саба́чая пёсна* (СБНП: 317); *ефір – довгий, як пісня про Довбуша* (I); *літній вечір – довгий, як блюзи* (С. Жадан); бол. *денят – дъльг като бавен джаз* (А. Захарієв); бол. *животът – дъльг като бразилски сериал* (I); пол. заст. *długa jak loretańska litania* (NKP, т. 1: 440); бол. *Хо́да на спу́ска верно е дъльг като втората световна война* (I) та ін. Спостерігаємо також вербалізацію уявлень про просторову протяжність у термінах назви прототипно тривалого процесу: *пісня, розповідь, служба Божя, чайна церемонія, мексиканський серіал, сон, мука, любов*.

Основою образності порівнянь, які вербалізують атрибути концепту час, найчастіше виступають прототипно довгі елементи простору, якими в досліджуваних мовних картинах світу є *море, ріка, Всесвіт* тощо. У таких

1 I = Матеріали, розміщені на інтернет-сторінках.

термінах вербалізовано уявлення про час: день – море: укр. день великодний – *довгий, як море* (І); літній день – *довгий, як море* (І); життя – *Всесвіт*, ріка: життя – *довге як сам Всесвіт* (І); життя – *довге-довге як ріка* (І); життєва дорога – *довга, як річка* (В. Шевчук); життєвий шлях довгий – *як Дніпро-Славути* (І); бол. животоът – *дълъг като река* (І); ніч – світ: діал. *ніч довга, як чабанський сьвіт* (нема їй кінця – так думається такому, що не може спати) (Фр, т. 2: 608); діал. *довгий як сьвіт* (Фр, т. 2: 30); діал. *такий довгий, як бойків світ* (Фр, т. 1: 157). Франко пропонує таке пояснення появи порівняння: «Бойко, що в горах завсігди бачить тісно обмежений обрій, зійшовши на доли дивувався, що світ такий довгий. Гумористично говорять про щось довше над звичайну міру» (Фр, т. 1: 157).

У фразеологічних фондах досліджуваних мов трапляються порівняння, компонентами яких є застарілі міри довжини простору: укр. заст. *довгий, мов Пуриятинська верства* (Н: 384); заст. *довга, як миля козацька* (П: 95); пол. заст. *długi jak mila wołyńska* (НКР, т. 3: 756).

Одним із прототипних уявлень про «тривалість» є дорога, яке виникає на основі метонімічного переносу (час подолання довгої дороги): укр. новий навчальний рік – *довгий, як дорога в дюнах* (І); життя – *довге, як степова дорога* (І); життя – *довге, як Чумацький Шлях* (І); життя – *довге, як шлях до зірок* (І); ніч – *довга, як дорога* (І); біл. гады – *доўгія, як дарога з Магілева* (БК); жыццё – *доўгае, як дарога* (БК); бол. *дълъг като път* (Н. Ілієв); пол. *chwila – długa jak pospieszny do Szczecina przez Krzyż* (НКJP); międzynarodowa konferencja klimatyczna – *długa jak droga do nieba* (І). Наявна також низка порівнянь, у яких певна дорога порівнюється з прецедентною дорогою: бол. *път – дълъг като спиралата през кръговете на ада* (І. Голєв); пол. *droga – długa, jak droga do gwiazd i z powrotem* (І). Окрім того, уявлення про прецедентно далекі дороги використано в порівняннях, які вербалізують уявлення про довжину (тут актуалізовано переважно просторовий атрибут): зріст – діал. *довгий як дорога* (Д: 95); ноги – бол. *дълги като щатска магистрала* (І); пол. *długi jak stąd do Alaski* (НКJP); смерть – пол. інд.-авт. *długa, jak droga hamowania tramwaju* (І) (актуалізовано і часовий атрибут); список, лист – пол. трансф. *długa jak droga z Gdańska do Krakowa* (І); *długa jak droga mleczna* (І); трансф. *długa, jak droga z Warszawy do Chin* (І); *długa jak z Melbourne do Tokio* (НКJP); *długa jak szosa z Łodzi do Warszawy* (НКJP); трансф. *długi jak droga przez pustynię do studni* (І) та ін. (у цьому випадку можлива актуалізація часового атрибуту, відчуття тривання важкого процесу); розмова – пол. *Wątek kosmicznie długi (jak Droga Mleczna)*...

(I) (актуалізовано і часовий атрибут); досвід – укр. *довгий, як дорога від Донецька до Луганська* (I); одяг – пол. *plaszcz... długi jak droga przez pustynię* (I); приміщення – укр. *в печері довгий, як шлях* (I) – пол. *długi jak autostrada korytarz* (НКЖР); природне явище (хмара) – укр. *рівна і довга, як Чумацька дорога* (I. Липа).

Виокремлюємо групу прототипно довгих об'єктів-артефактів, зокрема, це – терміни концептосфери будівля. Спостерігаємо порівняння об'єктів у межах тієї самої концептосфери, іншими словами, прототипно довгими будівлями є: укр. барак – колгоспна стайня (I); діал. щось – шура (укр. діал. шура – сарай, повітка) (А. Свидницький); біл. будынак – стадола (БК); хата – абора (БК); хата – хлеў (БК); бол. постройки – тунели (I); пол. *drewniak – barak* (НКЖР). Окрім того, у картинах світу досліджуваних мов актуалізовано уявлення про прецедентні будівлі (інколи прецедентні лише для цієї лінгвоспільноти): пол. *długa jak chiński mur* (НКЖР); біл. *дóўгі як Алекушыца грэбля* (СБНП: 123); укр. заст. *довга, як Дремайловська гребля* (Н: 384). У термінах концептосфери будівля вербалізовано уявлення про будівлю, дорогу, чергу, зріст, частини тіла людини (укр. діал. *довгий як копанка* (Д: 95); бол. *дълъг като кумин* (I); краката – *дълги като ньюйоркски небостъргачи* (I)), час (пол. трансф. *litania – długa jak korytarze Urzędu Imigracyjnego* (НКЖР)). Частотними в досліджуваних мовних картинах світу є порівняння, які вербалізують уявлення про розмір приміщень у термінах прототипно довгих приміщень: укр. *фойє в театрі* (I); пол. *refektarz* (НКЖР); *nawa kościelna* (НКЖР); *kolejowy tunel* (НКЖР); укр. *коридор*; біл. *калідор* (БК); пол. *korytarz* (НКЖР).

Компонентами порівнянь, які вербалізують просторову протяжність, є назви об'єктів, належних до концепту інструмент, у термінах якого вербалізовано уявлення про зріст людини (розмір тварини), частини тіла людини, інші предмети тощо. Атрибут *довгий* приписано низці інструментів. Для вербалізації різних концептосфер властивий різний репертуар артефактів. Належить зауважити, що цей атрибут застосовують для вербалізації уявлень про зовнішність людини, зокрема зріст. Аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що найвищу частотність мають порівняння з компонентами *жердина, тичка* і под. (артефакти, які під час застосування розташовуються вертикально). Ці прототипи переважно трапляються в тому разі, коли окрім атрибуту *довгий*, особі властивий атрибут *худий*: «палиці» (*жердина, жердка, тичка, паля, телеграфний стовп, щогла, віха, оборожина*); інструменти (*вудка, спиця, швабра, кочерга, руків'я цепу, спис, плітка*); пристрої (*антена, журавель колодязний, шлагбаум, голобля, шпала, колядна*

свічка, драбина). Уявлення про частини тіла людини, тварини вербалізовано в термінах концептів, належних суперконцептові ІНСТРУМЕНТ: *борода – помело; вії – стріла; коса – прац; вус – спиця, вила, мотузка; нігті – лопата, стилет; ніс – труба; ноги – вудка, тички; руки – граблі, весло, кийок, шлагбаум, шланг; палець – диригентська паличка, смичок; язик – лопата, помело; хвіст – палка; м'язи – веретено*.

Прототипом *довгого* є такий артефакт, як мотузок, цей компонент використано для вербалізації низки просторових концептосфер: *зріст, шия, куток (в селі); твір*. Натрапляємо також на поодинокі приклади вербалізації часу в термінах концепту мотузок: біл. *доўгі, як вяроўка год* (БК); пол. *reszta dnia długa jak sznurek* (І). У порівняннях використано також назви «мотузкоподібних» артефактів: *зріст – шланг; зріст – панчоха; балкон – шланг; мох – прядиво; черв'як – ниточка; черга – туалетний папір*. Окремо належить розглянути вербалізацію концепту час у термінах довгих артефактів: *пісня – прядиво*: укр. *пісня – довга, як і прядиво на веретені* (І); *життя – туалетний папір*: укр. *життя – сіробрудне і довге, як туалетний папір* (А. Ребрик); бол. *животът – дълъг като тоалетна хартия!* (І).

Атрибут *довгий* у картинах світу досліджуваних мов приписують кільком стравам. Так, прототип *довгий* властивий концептові КОВБАСА. У термінах цього концепту вербалізовано уявлення про: *зріст людини, розмір тварини*. Ще одна прототипна страва – це макарони: укр. *тхір такий довгий, як макарон* (І); біл. *справа доўгая, як макарон* (БК); бол. *дълъг като «спагет»* (І). У болгарській картині світу – в'ялене м'ясо: бол. *език – дълъг като тънко нарязано парче пастърма* (І).

Терміни концепту транспортний засіб виступають прототипами довжини. Порівнюються об'єкти в межах концептосфери транспортний засіб. Так, у досліджуваних мовах довгими порівняно з іншими транспортними засобами є *фура, паровоз, крейсер, лісовоз, потяг*. У термінах концепту транспортний засіб вербалізовано уявлення про час (час тривання дії): укр. *виступ – довгий як потяг, товарний на 69 вагонів* (І); *смерть – довга / як потяг на десять тисяч вагонів* (І); бол. *сън – дълъг като товарен влак* (І); пол. *інд.-авт. rosaunki – długa jak limuzynu* (НКJP). У термінах концепту потяг вербалізовано уявлення про приміщення, що мають видовжену форму: укр. *коридор – довгий як потяг* (І); пол. *fabryka – długa jak sto najdłuższych pociągów* (НКJP).

Уявлення про людину стають основою для вербалізації уявлень, належних до цієї ж сфери. Так, прототипними «носіями» довгого волосся

виступають: особи жіночої статі – укр. *спеціаліст із довгим, як у дівки, волоссям* (Г. Тарасюк); пол. *Włosy miał długie jak kobieta...* (НКЖР); *włosy długie jak dziewczyna* (НКЖР); піп – біл. інд.-авт. валасы – *доўгія, як у nana* (Я. Колас); Яносік – пол. інд.-авт. *Nosił włosy długie jak Janosik...* (НКЖР); хіпі – пол. *włosy miał długie jak hipis* (НКЖР); *długie jak u hipisa loki* (I). Вербалізація уявлень про довжину частини тіла людини теж відбувається за допомогою уявлень про прототипних «носіїв» цієї риси: вії – дівчинка, дитина: укр. *як у дівчинки* (I) – бол. *като на принцеси* (I) – пол. *jak u dziecka* (НКЖР); палець – піаніст, піаністка: укр. *як у піаніста* (М. Стельмах); пол. *jak u pianistki* (НКЖР); вуса – Сальвадор Далі: пол. *jak Salvador Dali* (НКЖР). Нечастотними є вербалізації уявлень про артефакти в термінах концепту людина: укр. рубль – *довгий, як брехливий язик* (I); укр. *Один із найдовших – це «Тецин міст» (довгий, як тецин язик, звідси і назва!)* (I). Ще одним способом вербалізації є актуалізація уявлень про персонажів, яким властивий розглядуваний атрибут: укр. ніс – *довгий, як у Буратіно* (I); ніс – *довгий, як у Піноккіо* (I); пол. *nos – jak u Pinokia* (НКЖР); укр. шлях – *довгий, як у гидкого каченяти* (Л. Брисська).

Назви міфологічних істот *чорт, диявол, холера* часто використовують у підсилювальній функції. У функції підсилення атрибуту міфоніми використано у складі низки порівнянь: пол. *Holweg – dlugi jak nieszczęście* (НКЖР); *nos buta – dlugi jak nieszczęście* (НКЖР); пор. *korzeń – dlugi jak ludzka bieda* (НКЖР); *kolejka – dluga jak diabli* (НКЖР); укр. ніс – *довгий як холера* (I); Красна – *довга, як холера* (I); пол. *koszula – dluga jak cholera* (НКЖР).

Прототипами довгого є також рослини. Типово в термінах концепту рослина вербалізовано уявлення про зріст людини: тополя, сосна – укр. діал. *тополя* (П : 96); пол. *sosna* (I); лоза, прут – укр. діал. *лоза* (Д: 95); біл. *прут* (БК); *хлабыціна* (БК); довгі частини рослини, плоди – укр. діал. *стручок* (Д: 95); заст. *хвоя* (Н: 384); біл. інд.-авт. *конські шчавук* (В. Короткевич). Уявлення про довге обличчя (частини обличчя) вербалізовано у термінах довгих плодів: укр. голова – *довга, як диня* (О. Гончар); обличчя – *довге, як диня* (М. Стельмах); біл. галава – *доўгая, як сліва* (БК); бол. *нос – дълъг като морков* (Брати Момареві); *дълъг нос като чукундур* (I); про волосся: укр. інд.-авт. *волосся – довге, як стебла кукурудзи* (I); бол. *косите – дълги като тополя* (I).

Прототипно довгими тваринами є *вуж, змія, пітон*, у термінах цих концептів вербалізовано низку уявлень про: зріст людини – укр. трансф. *мов гадина* (С. Пушик); діал. *вужище* (Фр, т. 2: 30); пол. *wąż* (SP: 43); розмір

тварини – біл. *як вуж* (А. Наварич); пол. *jak węże* (НКJP); язик – біл. *як вужака* (В. Орлов); розмір машини – пол. *jak wąż* (НКJP); стрічки з патронами: біл. *як змеі* (БК); річка: трансф. *як змія* (І); пол. *jak kilkumetrowy rypion* (НКJP); будівля: пол. *jak wąż* (І). Ще однією довгою твариною є жираф: зріст – укр. діал. *як жираф* (Д: 95); пол. *jak żyrafa* (І); шия – укр. *як у жирафа* (І) – пол. *jak u żyrafy* (НКJP); пор. бол. *като камилата* (І); ноги – пол. *jak u żyrafy* (НКJP); будинок – пол. *jak żyrafa* (І). Низку уявлень (коса, волосся, поле, черга, асоціації) вербалізовано компонентом ХВІСТ.

Серед птахів атрибут *довгий* приписано чаплі: укр. *як чапля* (Н: 384); пол. *jak czapla* (І). У термінах концепта ПТАХ вербалізовано атрибут *довгий*: ніс людини – укр. *як пташиний дзьоб* (О. Ульяненко); *як у дятла* (І. Вільде); *як у качура* (В. Шкляр); біл. *як у дзятла дзюба* (СБНП: 133); *як у б'усла дзюба* (СБНП: 62); пор. бол. *една обувка... с остър и дълъг като щъркелова човка нос* (І); *дълъг като клюн* (І); шию людини – укр. *як у гусака* (В. Нестайко); біл. *як у б'усла* (СБНП: 62); бол. *като у щъркел* (Л. Каравелов); ноги – біл. *ножышча ек у б'уська д'оўгіе* (СБНП: 62).

Основою для порівнянь стають у багатьох випадках прецедентні феномени, яким властивий різний ступінь прецедентності. Так, наприклад, у текстах натрапляємо на таке: укр. діал. *довгий як Карнівці* (Д: 94); пол. інд.-авт. *kolejki długie jak po mięso za Gierka* (НКJP); пол. інд.-авт. *długie jak Nowy Świat kolumny cyfr* (Б. Прус). Порівняння, належні до концептосфери ЧАС, містять компоненти-етноніми: укр. діал. *довге як руський місяць* (Фр, т. 2: 30); пол. *długi jak ruski miesiąc* (НКР, т. 3: 101); біл. *твой січас як жыд'оўскі з'араз* (СБНП: 160); діал. *доўгі, як жыдоўскі пачакай* (ПЛ).

Отже, порівняння, які вербалізують атрибут *довгий*, містять переважно негативну оцінність. Виняток становлять порівняння, які стосуються вій, а також частина порівнянь, що вербалізують уявлення про ноги і волосся; тривалість великоднього дня.

Сформовано перелік концептосфер, до яких належать прототипи довгого в досліджуваних мовах: час (вічність, вік, життя, рік, зима, літо, місяць, тиждень, день, ніч, піст); простір, елементи простору (Всесвіт, світ, море, ріка); одиниці простору (верства, миля); артефакти (споруди – *стайня, шура, стодола, обора, хлів, тунель, барак; китайська стіна, гребля, хмарочос*, приміщення – *льох, коридор*; дороги – *дорога* (прецедентні дороги – *дорога в дюнах, степова дорога, Чумацький Шлях, шлях до зірок* тощо), вулиця, місто; інструменти – *вудка, спиця, швабра, кочерга, спис, помело, стріла, прац, вила, лопата, стилет, граблі, весло*,

диригентська паличка, смичок, веретено, голка, дуло гармати, автомату; «палиці» – палка, жердина, тичка, паля, телеграфний стовп, щогла, віха, оборожина, пристрої – антена, журавель колодязний, шлагбаум, голобля, шпала, колядна свічка, труба; мотузки, «мотузкоподібні» об'єкти – мотузок, шнурок, ниточка, шланг; вмістища, що мають видовжену форму – труна, пенал; страви – ковбаса, макарони; твори/жанри – пісня, блюз, джаз; бразильський/мексиканський серіал; тексти – *wuqiǎng z banku*, *zespoły chorołowe*; одяг – *popiwska rjasa*, рукави; транспортні засоби – фура, паровоз, крейсер, лісовоз, потяг, товарний вагон, лімузин; людина (стереотипні уявлення про представників певної статі чи віку (дитина, дівчинка, дівка, дівчина жінка); професій (*pip*, *pianiet*, *pianietka*, оперний диригент), соціальних груп (хіпі); прецедентні постаті (Яносик, Сальвадор Далі), частини тіла – *wolossja*, *jazyk*); почуття, фізіологічний, психологічний та емоційний стани (*son*, *zadzuma*, *muca*, *ljubov*); дія (зубовний скрегіт, промова, розповідь, розмова, служба Божа, чайна церемонія, друга світова війна та ін.); персонажі художніх творів (Буратіно/Піноккіо, гідке каченя); міфоніми (*neščastja*, *biđa*, *dijavol*, *cholera*, *elf*, *divozhinka*); природне явище (*došč*, *tuman*, *miščjne svitlo*); рослини (*topolja*, *sosna*, *loza*, *prut*, *stručok*, *hvoja*, *kinščkij ščavel*, *dinja*, *morķva*, *burjak*, *stebła kuķurudzija*, *liana*); тварини (*vуж*, *zmija*, *piton*, *glisť*, *žiraфа*, *čapljja*, *hviťt tvarini* та ін.).

Однією з типових порівняльних стратегій у досліджуваних мовах є зіставлення «об'єктів», належних до того ж концепту. У межах концепту час такі порівняння ґрунтуються на уявленнях про суб'єктивне переживання часу, бо в цей час відбуваються негативно оцінювані процеси (час тягнеться).

Для кожної із концептосфер, якій приписано атрибут *довгий*, виокремлюємо перелік прототипів, належних низці інших концептосфер. Так, фактичний матеріал засвідчує, що для «довгого» часу такими просторовими прототипами є *more*, *riķa*, *svit*, *Vsesvit*, *doroĝa*. Натомість для вербалізації уявлення про зріст людини лінгвоспільноти використовують уявлення про: тривалі часові відрізки або уявлення про час тривання чогось (*nist*, *tiščden*); довгі елементи простору (*doroĝa*); артефакти – «палиці» (*žerđina*, *žerđka*, *tička*, *paľja*, *teleĝrafnij stovp*, *ščogla*, *viķha*, *oborožina*); інструменти (*vudka*, *spićca*, *švabра*, *kočerĝa*, *rukiv'ja ćepu*, *spis*, *plitka*); пристрої (*antena*, *žuravel*, *kolodjaznij*, *šlagbaum*, *ĝolobľja*, *špala*, *koľjadna svička*, *drabina*); мотузки, «мотузкоподібні» об'єкти (*šlang*); страви (*koľbasa*, *makaron*); рослини

(*тополя, сосна, лоза, прут, довгі частини рослини, плоди*); тварин (*вуж, гадина, жираф, чапля*). Частотно вживані прототипи переважно охоплюють кілька концептосфер, іншими словами, можуть вербалізувати уявлення, які стосуються, наприклад, і людини, й артефакту (наприклад, *дорога*).

Збіг спостерігаємо на рівні порівняльних стратегій. Наявні відмінності на вербальному рівні: відрізняються терміни, хоча в багатьох випадках вони належать тому самому суперконцепту (наприклад, ПТАХ). Національно-культурної специфіки порівнянням надають компоненти – назви реалій, оніми, прецедентні феномени (прецедентні в межах певної картини світу, для певної лінгвоспільноти) тощо.

Література

- БК = Български национален корпус (Bilgarski nacionalen korpus). URL: <http://dcl.bas.bg/bulnc/>.
- Д = Доброльожа, Галина, 2003: *Красне слово – як золотий ключ: Постійні народні порівняння в говірках Середнього Полісся та суміжних територій*. Житомир: Волинь.
- ІОВХІМЧУК, Наталія. В., 2010: *Номінації простору в українській народній пісні*: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Л.Українки.
- ЛЕВЧЕНКО, Олена, 2011: *Українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польський словник порівнянь*. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка».
- МОТОРНИЙ, Олександр, 2012: Уявлення лужицьких сербів про час і простір як про дві важливі категорії людської свідомості на матеріалі фразеології. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Випуск 56. Частина 1. 198–203.
- Н = Номис, Матвій, 1993: *Українські приказки, прислів'я і таке інше*. Київ: Либідь.
- П = Пазяк, Михайло, 2002: *Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток*. Київ: Наукова думка.
- ПЛ = Варлыга, Адам, 1966: *Прыказкі Лагойшчыны*. Нью-Ёрк, Мюнхен: БНІМ, Фондацыя П. Крэчэўскага. URL: <<http://www.slounik.org/lahojsk>>.
- СБНП = Валодзіна, Таццяна В., Салавей, Лія М., 2011: *Слоўнік беларускіх народных параўнанняў*. Мінск: Беларус. навука.
- ТАРАНЕНКО, Ольга Г., ФОМІНА, Світлана Б. 2014: *Семантико-когнітивний підхід у лінгвоаналізі (на прикладі концептів-універсалій мудрість та простір)*. Луганськ: Ноулідж.
- Фр = Франко, Іван, 2006: *Галицько-руські народні приповідки*. У 3-х т. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

NKJP = Narodowy Korpus Języka Polskiego. URL: <http://nkjp.pl/>.

NKP = *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowionych polskich*: t. 1–4. red.

J. Krzyżanowski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1969–1978.

SP = Bańko, Mirosław, 2007: *Słownik porównań*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.